

**AH 2026**  
**2021Z04670**

Antwoord van minister Ollongren (Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties) (ontvangen 17 maart 2021)

**Vraag 1**

Deelt u mijn opvatting dat ruim 4 procent ongeldige stemmen bij het briefstemmen veel te hoog is, zoals in Doetinchem ook na de genomen maatregelen nog altijd het geval is?<sup>1</sup>

**Vraag 2**

Welke maatregelen bent u bereid te nemen om dit percentage alsnog flink te verlagen en veel meer poststemmen wél te laten meetellen?

**Antwoord vragen 1 en 2**

---

<sup>1</sup> **Maandag vooropenen:**

**Totalen voor herstelactie:**

1410 briefstemmen  
82 x stempluspas ontbreekt  
49 x briefstembiljet ontbreekt  
% ongeldige briefstemmen vóór herstelactie: 9,29% op maandag

**Na maatregel minister Ollongren de 82 briefstemmenveloppen met stembiljet alsnog geopend,**

Hiervan:

2 x voorkomen in ROS  
15 x stempluspas ontbreekt ook in briefstemmenvelop met stembiljet  
65 x stempluspas komt tóch voor en stem is dus geldig

**Totalen na herstelactie:**

1475 briefstemmen  
15 x stempluspas ontbreekt  
2 x voorkomen in ROS  
49 x briefstembiljet ontbreekt  
% ongeldige briefstemmen ná herstelactie: 4,47% op maandag

**Dinsdag vooropenen:**

Totalen (nieuwe werkwijze minister Ollongren toegepast):

2170 briefstemmen  
3 x voorkomen in ROS  
38 x stempluspas ontbreekt  
62 x briefstembiljet ontbreekt  
% ongeldige briefstemmen: 4,75% op dinsdag

Er zijn diverse redenen waarom een briefstem terzijde moet worden gelegd (wat iets anders is dan een briefstembiljet *ongeldig* verklaren; zie daarover verderop in dit antwoord).

Zoals ik in mijn brief aan uw Kamer van dinsdag 16 maart jl. heb laten weten, heb ik alle gemeenten verzocht om de briefstembureaus te vragen om, wanneer de retourenvelop uitsluitend een briefstembiljetenvelop bevat, deze envelop te openen, om te bezien of daarin een stempluspas zit. Als dat het geval is, en de stempluspas blijkt geldig te zijn, dan hoeft de briefstem niet terzijde te worden gelegd. Gelet op de signalen die ik van gemeenten heb ontvangen, verwacht ik dat daarmee het aantal terzijdeleggingen betekenisvol zal dalen.

Verder heb ik de gemeenten eerder gevraagd om hun briefstembureaus te vragen om, wanneer de retourenvelop een briefstembiljet bevat plus een briefstembiljetenvelop die te dun is om een briefstembiljet te kunnen bevatten, de briefstembiljetenvelop te openen, in de veronderstelling dat deze de stempluspas bevat. Als dat het geval is, en de stempluspas blijkt geldig te zijn, dan hoeft de briefstem niet terzijde te worden gelegd.

Voor andere terzijdeleggingen zijn goede redenen. In gevallen waarin ofwel het briefstembiljet ofwel de stempluspas ontbreekt, kan de briefstem niet meetellen. Als het *briefstembiljet* ontbreekt, is er geen stem uitgebracht. Als de *stempluspas* ontbreekt, kan het stembureau niet controleren of de kiezer kiesgerechtigd is. Ook in het stemlokaal zal het stembureau een kiezer die geen stempas bij zich heeft, niet toelaten tot de stemming. Dat een envelop zonder een stempluspas in dat geval terzijde wordt gelegd, is uiteraard ook een belangrijke waarborg tegen het uitbrengen van meer dan één stem door een kiezer. De kiezer die geen stempluspas heeft meegestuurd, en zich dat tijdig realiseert, kan overigens met zijn stempluspas alsnog stemmen (in het stemlokaal, of door een briefstembiljet af te halen bij de gemeente en met dat briefstembiljet en de stempluspas alsnog een briefstem af te geven bij een afgiftepunt).

Ook als de stempluspas niet echt is, of als het nummer van de stempluspas voorkomt in het register van ongeldige stempassen (ROS), is terzijdelegging naar mijn overtuiging de enige optie.

Tot *ongeldigheid* van een stem kan pas besloten worden bij het tellen van de stembiljetten. Een stem is ongeldig als die is uitgebracht op een ander stembiljet dan bij of krachtens de kieswetgeving mag worden gebruikt (artikel N 7, tweede lid, van de Kieswet); voorts is ongeldig de stem die niet als blanco wordt aangemerkt, maar waarbij de kiezer op het stembiljet niet, door het geheel of gedeeltelijk rood maken van het witte stipje in een stemvak, op ondubbelzinnige wijze heeft kenbaar gemaakt op welke kandidaat hij zijn stem uitbrengt, of waarbij op het stembiljet bijvoegingen zijn geplaatst waardoor de kiezer kan worden geïdentificeerd (artikel N 7, derde lid, van de Kieswet).

### **Vraag 3**

Bent u bereid deze vragen voor woensdag 17 maart 21:00u te beantwoorden?

### **Antwoord vraag 3**

Ja.